

Nr 146.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående statsbidrag till epidemisjukvården; given Stockholms slott den 13 februari 1920.

Under åberopande av bifogade utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att, med godkännande av de i statsrådsprotokollet angivna grunder för statsbidrag till epidemisjukvården, under riksstatens femte huvudtitel på extra stat för år 1921 anvisa

dels till statsbidrag för uppförande, inrättande eller inlösen av epidemisjukhus ett förslagsanslag av 2,000,000 kronor;

dels ock till statsbidrag för driften av sådana sjukhus ett förslagsanslag av 600,000 kronor.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

GUSTAF.

F. Holmquist.

*Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 13
februari 1920.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
UNDÉN,
THORSSON,
HOLMQUIST,
OLSSON.

Departementschefen, statsrådet Holmquist anförde:

Inledning.

Enligt 18 § första stycket i epidemilagen av den 19 juni 1919 skall inom varje epidemidistrikt — landstingområde, stad, som ej deltagar i landsting, eller annan stad, som med Kungl Mat:s medgivande utgör eget distrikt — finnas tillgång till erforderligt antal platser å sjukhus, avsedda för personer, som äro behäftade med vissa i lagen närmare angivna epidemiska sjukdomar. Dylika epidemisjukhus skola vara ändamålsenligt förlagda och anordnade samt försedda med nödig utrustning, och skola vid dem anställas läkare samt den övriga personal, som av behovet påkallas. Förvaltningen av epidemisjukhus tillkommer enligt 19 § samma lag i stad, som utgör eget distrikt, hälsovårdsnämnden, och å annan ort en för epidemidistriktet tillsatt epideminämnd. Ifrågasvarande lag trädde i kraft den 1 januari 1920, dock skola med avseende å epidemidistrikt, som innefattar landsbygd, ovan berörda stadganden i 18 § första stycket icke äga tillämplighet för än åtta år förflutit från det lagen trätt i kraft.

Vid antagande av epidemilagen förutsatte 1919 års lagtima riksdag, att statsbidrag skulle utgå till kostnader såväl för uppförande och övertagande som för driften av de i lagen avsedda epidemisjukhusen. Vid avlåtande av innevarande års statsverksproposition hade erforderlig utredning rörande grunderna för statsbidragens utgående icke hunnit slutföras, men föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att, i avvaktan på den proposition, som kunde komma att avlätas i ämnet, på extra stat för år 1921 beräkna dels till statsbidrag för uppförande och övertagande av epidemisjukhus ett förslagsanslag av 2,000,000 kronor, dels ock till statsbidrag för driften av sådana sjukhus ett förslagsanslag av 600,000 kronor.

Efter anmodan har medicinalstyrelsen sedermera med skrivelse den 2 februari 1920 överlämnat förslag i förevarande ämne.

Innan jag övergår till en närmare behandling av föreliggande förslag, tillåter jag mig i korthet beröra de uttalanden i ämnet, som gjorts i samband med epidemilagens tillkomst.

Den nya epidemilagen grundar sig som bekant i huvudsak på det betänkande med förslag till hälsovårdsstadga för riket och epidemistadga, som den 1 april 1915 avgivits av den av Kungl. Maj:t den 11 september 1909 tillsatta kommittén. I nämnda betänkande hade kommittén även behandlat frågan om statsbidrag till epidemisjukvården, och innehåller betänkandet härutinnan i huvudsak följande:

Hälsovårds-
stadgekom-
mittén.

Enligt det av kommittén framlagda förslaget till epidemistadga skulle ansvaret för epidemisjukhusväsendets behöriga ordnande åligga städer och landsting, d. v. s. allt fortfarande vara en kommunal angelägenhet eller ett menighetsbestyr. Kommittén ansåge emellertid, att det låge synnerligen nära till hands att ifrågasätta, att någon del av kostnaden för epidemisjukhusväsendet skulle drabba statsverket. De epidemiska sjukdomarna måste nämligen på grund av sin smittöverförande beskaffenhet anses mer allmänfarliga, än vad eljest i regel kunde anses vara förhållandet i fråga om sjukdomar. Sjukdomarnas allmänfarliga beskaffenhet vore ock den huvudsakliga anledningen till att motverkandet av desamma måste i statens intresse närmare regleras. Ofta nog måste även utbrottet och uppträdandet av de epidemiska sjukdomarna å en ort inom riket tillskrivas omständigheter, som i särskilt ringa mån sammanhänge med eller berodde av förhållandena inom orten, utan fastmer på tillgodoseende av viktiga samfärdsel- och andra statsintressen. Med hänsyn härtill, och då staten åtagit sig väsentliga delar av kostnaden för såväl sinnessjukvården som tuberkulossjukvården, syntes det kommittén fullt riktigt, att staten i någon mån och i någon form bidroge till kostnaden för den epidemisjukvård, varom nu vore fråga. Detta syntes desto mer påkallat, som denna kostnad måste bliva av ganska betydande omfattning och, utan sådant bidrag, skulle te sig nog så tyngande för en stor del av de därav berörda kommunerna och landstingen.

Vid övervägande av grunden för ett eventuellt statsbidrags utgående hade kommittén, med hänsyn till såväl bestående förhållanden i städerna i allmänhet som till de landsting, vilka för sig redan ordnat epidemisjukhusväsendet, icke ansett sig böra föreslå statsbidrag till byggnadskostnaderna, såsom ifråga om tuberkulossjukvården utgått. Beträffande statsbidrag till driftkostnaderna vore det, med hänsyn till epidemisjukhusens mycket ojämna beläggning, icke lämpligt att låta ifrågavarande statsbidrag utgå efter antalet underhållsdagar, såsom vid tuberkulossjukvårdsanstalterna vore fallet. Även sådana år, då underhållsdagarnas antal vore ringa, kvarstode i alla fall större delen av kostnaderna. På grund härav hade kommittén ansett sig böra föreslå, att statsbidrag skulle, oberoende av årets beläggning, utgå med visst belopp per vårdplats regelmässigt till varje stad eller landsting, som visade sig under året hava hållit de såsom minimum för var och ett område angivna vårdplatserna i fullt beredskap. Naturligtvis borde för statsbidragets utfäende uppställas den fordran, att sjukhusen vore ändamålsenligt förlagda och inrättade. I fråga om beloppets storlek föresloge kommittén, att detsamma måtte utgå med 150 kronor per plats, vilket belopp tillnärmelsevis kunde anses motsvara räntan å anläggningskostnaden, samt att därvid, vare sig ifråga vore om stad eller om landsbygd, ej mer än en plats skulle tagas i beräkning för varje påbörjat 1,000-tal invånare inom den stad eller det landstingsområde, varom fråga vore.

Kommittén hade med stöd av lämnade uppgifter funnit, att underhållskostnaden per vårdplats under en följd av år visserligen varit synnerligen växlande. Det syntes dock framgå, att vid medelstora och större sjukhus, där beläggningen bleve jämnare än å de mindre, nämnda belopp, 150 kronor per plats sällan överstege 25 % av den genomsnittliga underhållskostnaden.

Vad städerna anginge, hade det syntes kommittén rättvist, att desamma själva finge bära den större del av kostnaden för epidemisjukhusväsendet, som kunde anses förorsakad så att säga av deras egenskap av stadssambällen. Fastän sålunda enligt kommitténs förslag det borde åligga stad att i regel hålla ett minimiantal vårdplatser av 2 på 1,000 invånare, skulle statsbidrag till staden ej utgå för större antal invånare än som motsvarade det platsantal, som enligt förslaget skulle hållas på landsbygden, nämligen minst 1 vårdplats på nyssnämnda antal invånare.

I sitt den 13 december 1917 avgivna yttrande över kommitténs betänkande och förslag anförde medicinalstyrelsen beträffande frågan om statsbidrag till epidemisjukvården i huvudsak följande:

I likhet med hälsovårdsstadgekommittén ansåge medicinalstyrelsen, att goda skäl talade för att någon del av kostnaden för epidemisjukhusväsendet även drabbade statsverket, men beträffande grunderna för detta statsbidrags utgående hade styrelsen en från kommitténs avvikande mening. Med hänsyn till den av kommittén föreslagna olikheten i minimiantalet platser för städer och landsbygd syntes det medicinalstyrelsen olämpligt att, såsom kommittén föreslagit, begränsa rätten till statsbidrag till allenast en sjukplats för varje påbörjat tusental av distriktets invånare. Fara vore, att städernas villighet att inrätta tillräckligt antal sjukplatser komme att röna en ofördelaktig inverkan av den föreslagna inskränkningen i rätten till statsbidrag. Enligt styrelsens mening vore epidemisjukvården en så viktig statsangelägenhet att alla hinder för dess effektiva genomförande

borde så vitt möjligt avlägsnas. På grund härav och med hänsyn jämväl därtill, att ett antal sjuksängar av 3 på 1,000 på många orter vore erforderligt, föreslog styrelsen, att den av kommittén ifrågasatta inskränkningen i rätten till statsbidrag måtte helt och hållet bortfalla. Någon överproduktion av sjukplatser för landsbygden torde dock härigenom icke behöva befaras, ty distriktens egna kostnader för platsernas inrättande och underhåll utgjorde ett fullt tillräckligt skydd mot en dylik eventualitet.

Jämväl statsbidragets storlek syntes styrelsen i kommittéföreläggelsen mindre lyckligt bestämd. Enligt kommittéföreläggelsen skulle ett belopp av 150 kronor vid medelstora och större sjukhus, där beläggningen vore jämnare än å de mindre, sällan överstiga 25 % av den genomsnittliga underhållskostnaden. Styrelsen ansåge detta belopp, då det gällde belagda platser, alltför liten. För att för sådana fall erhålla en högre summa, utan att samtidigt avstå från bidrag jämväl för obelagda platser, ville styrelsen föreslå, att statsbidraget skulle uppdelas i två olika poster, utgående efter skilda grunder. Det av kommittén förordade bidraget borde således enligt styrelsens mening bestämmas till minst etthundra kronor att utgå för varje sjukplats oberoende av beläggningen. Därjämte borde ett ytterligare bidrag utgå, såsom till tuberkulossjukvårdsanstalterna, med hänsyn till antalet underhållsdagar. Detta bidrag syntes lämpligen kunna bestämmas till minst 50 öre per underhållsdag. Ett bidrag av 50 öre per underhållsdag skulle för belagd sjukplats motsvara 182 kronor 50 öre per år. Högsta möjliga statsbidrag skulle alltså bliva 282 kronor 50 öre per sjukplats.

I en den 21 februari 1919 dagtecknad proposition, nr 153, framlade Kungl. Maj:t för 1919 års lagtima riksdag förslag till epidemilag. I sitt yttrande till det vid nämnda proposition fogade statsrådsprotokollet anförde dåvarande chefen för civildepartementet, i fråga om statsbidrag till epidemisjukhusväsendet, att det enligt hans mening icke borde råda tvivel därom att beviljandet av sådant statsbidrag vore en förutsättning för ett effektivt genomförande av de föreslagna reformerna i epidemisjukvården. Däremot delade departementschefen icke kommitténs uppfattning, att statsbidrag till epidemisjukhusens byggnadskostnader ej borde ifrågakomma. Ville man åstadkomma den snabba förbättring i epidemisjukhusväsendet, som av förhållandena vore påkallad, vore det enligt departementschefens mening erforderligt, att staten bidroge till byggnadskostnaderna åtminstone för de sjukhus, som efter lagens ikraftträdande uppfördes. Något förslag i detta hänseende hade departementschefen icke ansett lämpligt att då framlägga, då det syntes vara skäl att först avvakta riksdagens beslut i fråga om epidemilagen. Då statsbidrag till sjukhusens driftkostnader i varje fall borde utbetalas i efterskott efter vederbörande förvaltningsårs slut och bidragen till byggnadskostnader efter byggnadernas fullbordande, behövde det icke medföra någon olägenhet att beslut om beviljande av anslag till dylika bidrag då icke fattades. Det hade emellertid syntes departementschefen vara av betydelse, att statsmakterna redan

Departements-
chefen vid
1919 års lag-
tima riksdag.

i samband med den föreslagna epidemilagens antagande uttalade, att statsbidrag till såväl byggnadskostnader som driftkostnader för de i lagen föreskrivna epidemisjukhusen borde beviljas.

Motioner vid
1919 års lag-
tima riksdag.

I motioner, som väcktes inom båda kamrarna i anledning av den nyssnämnda propositionen, gjordes gällande, att rätten till statsbidrag borde göras vidsträcktare än departementschefen i sitt nu ifrågavarande yttrande angivit. I sagda motioner framställdes det yrkandet, att riksdagen måtte uttala sig för, att byggnadsbidrag måtte utgå även till de landsting, som redan ordnat sin epidemivård på sådant sätt, att det, i överensstämmelse med den nya lagen, vunne godkännande av myndigheterna.

1919 års lag-
tima riksdag.

Vid behandlingen av Kungl. Maj:ts förslag till epidemilag samt förenämnda, i anledning av samma förslag väckta motioner, uttalade andra lagutskottet, att utskottet till alla delar anslöte sig till departementschefens uttalande, att statsbidrag till såväl drifts- som byggnadskostnader för epidemisjukhusen borde beviljas. Utskottet ville emellertid därjämte framhålla, att billigheten syntes tala för att därutöver tillmötesgå motionärernas hemställan. Därest epidemisjukhus redan funnes på fullt tillfredsställande sätt ordnade av landsting, syntes anledning icke förefinnas att låta dessa landsting bliva mera ogynnsamt ställda i ekonomiskt avseende än de, vilka under de närmast kommande åren skulle nybygga sjukhus. Utskottet ville därför uttala, att utskottet ansåge statsbidrag böra utgå till byggnadskostnader jämväl för av landsting redan före epidemilagens ikraftträdande uppförda epidemisjukhus, vilkas beskaffenhet överensstämde med i samma lag lämnade föreskrifter. Tillika ville utskottet framhålla, att kännedom om de grunder, efter vilka omfördälda statsbidrag skulle komma att utgå, syntes vara en förutsättning för att landstingen skulle kunna uppgöra byggnadsplaner och kostnadsberäkningar för de av lagen fordrade epidemisjukhusen och att det för den skull syntes i hög grad önskvärt, att förslag till sådana grunder snarast och om möjligt redan år 1920 förelades riksdagen till godkännande.

Vad andra lagutskottet sålunda anfört, godkändes av riksdagen.

Av det anförda torde framgå, att ehuru genom den med innevarande års början ikraftträdde epidemilagen omsorgen om epidemisjukvården i första hand lagts på landstingen och de större städerna, statsmakterna dock vid lagens antagande i princip uttalat sig för, att staten skulle ekonomiskt medverka till epidemisjukhusväsendets ordnande, och har därvid förutsatts, att statsbidrag skulle avse ej allenast driftkostnader vid redan inträttade sjukhus utan jämväl i viss mån kostnader för anordnande av dylika sjukhus.

Enligt medicinalstyrelsens i skrivelse den 2 februari 1920 framlagda förslag skulle statsbidrag kunna tilldelas epidemidistrikt, som innefattar landsbygd, för uppförande, inrättande eller inlösen av epidemisjukhus. Statsbidrag för nybyggda epidemisjukhus skulle utgå med högst hälften av den verkliga byggnadskostnaden jämte kostnaden för första uppsättningen inventarier. I byggnadskostnaden finge dock ej inräknas utgift för anskaffande av byggnadstomt.

Statsbidrag
för anord-
nande av
epidemi-
sjukhus
m. m.
Medicinalsty-
relsen.

För redan uppförda epidemisjukhus, vare sig de uppförts av landstinget eller av detsamma inlösts, skulle statsbidrag utgå enligt samma grunder som för nybyggda sjukhus, dock att i detta fall bidraget icke skulle utgå för inventariekostnaden.

För statsbidrags tilldelande skulle erfordras, att vederbörande epidemisjukhus vore fullt färdigt och för sitt ändamål lämpligt samt av medicinalstyrelsen godkänt.

Enligt förslaget skulle i samband med beviljande av statsbidrag bestämmas det antal sjukplatser, som kunde anses motsvara normal beläggning av vederbörande sjukhus.

Genom de av departementschefen och riksdagen föregående år gjorda uttalandena i föreliggande ämne synes det mig till en början vara fastslaget, att statsbidrag bör utgå till landsting för sådana i lagen avsedda sjukhus, vilka efter lagens ikraftträdande av landstingen uppföras eller inrättas. I många fall torde emellertid landstingen, efter övertagandet av ansvaret för epidemisjukvården, finna sig nödsakade eller i varje fall bäst betjänta av att inlösa inom vederbörande epidemidistrikt redan befintliga i städers eller lantkommuners ägo varande sjukhus. Det torde vara i överensstämmelse med nyss berörda uttalanden, att landstingen må kunna tilldelas statsbidrag jämväl i nu angivna fall.

Departements-
chefen.

Som bekant har hittills någon ovillkorlig skyldighet för landsbygdens vidkommande att åstadkomma epidemisjukhus icke förelegat. I den mån epidemisjukhus å landsbygden inrättats genom landstingens försorg, har detta därför föranletts av intresse och villighet till uppoffringar från vederbörande landstings sida. På sätt jämväl av riksdagen framhållits, synes billigheten kräva, att dylika landsting icke försättas i en ogynnsammare ställning i ekonomiskt avseende än de landsting, vilka hittills icke frivilligt företagit åtgärder i förevarande avseende. Jag finner därför rättvist, att landstingen må av statsmedel kunna erhålla ersättning även för kostnader, som före epidemilagens ikraftträdande nedlagts på uppförande eller inrättande av sådana epidemisjukhus, vilka befinnas motsvara epidemilagens fordringar.

Däremot synas tillräckliga skäl näppeligen kunna anföras för att städer, som utgöra eget distrikt, skola komma i åtnjutande av statsbidrag för anordnande av epidemisjukhus.

Såsom bekant har redan enligt hittills gällande epidemistadga skyldighet att åstadkomma epidemisjukhus ålegat städerna. Den nya lagstiftningen i ämnet har sålunda icke i princip medfört några nya skyldigheter i detta hänseende för städernas vidkommande. I följd härav har ej heller någon övergångstid i epidemilagen medgivits för anordnande av sjukhus i andra distrikt än sådana, som innefatta landsbygd. Riksdagen synes i sin skrivelse även hava utgått från att i varje fall ersättning för sådana epidemisjukhus, som före epidemilagens ikraftträdande uppförts av städer, som utgöra eget distrikt, icke bör utgå. Men ej heller ifråga om de nya sjukhus, vilkas inrättande hädanefter kan vara påkallat, synes staten kunna åtaga sig de betydande ekonomiska uppoftningar, som ett stadgande i nu antydd riktning skulle medföra. Till belysande av de kostnader, det här gäller, må meddelas, att enligt av medicinalstyrelsen lämnade uppgifter anläggningskostnaderna för de nuvarande epidemisjukhusen i Stockholm, Göteborg, Malmö, Gävle, Norrköping och Hälsingborg kunna beräknas till över $3\frac{1}{2}$ miljoner kronor. I Göteborg planeras uppförande av ett nytt stort epidemisjukhus i stället för det gamla, och i Gävle finnas sedan ett par år fullständiga ritningar utarbetade till ett nytt sjukhus. Kostnaderna för de sålunda planerade båda sjukhusen beräknas uppgå till betydande belopp. I likhet med medicinalstyrelsen har jag därför ansett, att statsbidrag av nu ifrågavarande slag bör inskränkas att avse allenast sådana distrikt, som innefatta landsbygd.

I fråga om statsbidragets storlek ansluter jag mig i huvudsak till medicinalstyrelsens förslag, enligt vilket förslag statsbidraget skulle utgå med högst hälften av den verkliga byggnadskostnaden. Däremot synes det näppeligen böra ifrågasättas att bevilja statsbidrag även till kostnaden för första uppsättningen inventarier, då inventarietkostnaden torde vara i hög grad växlande och närmast att likställas med driftkostnad. En ytterligare begränsning av bidragsbeloppets storlek finner jag även påkallad, i det jag anser, att i överensstämmelse med vad som gäller ifråga om statsbidrag för uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter, bidraget icke bör överstiga 2,000 kronor för varje sjukplats, som vederbörande sjukhus normalt beräknas rymma. Då det vidare lär kunna tänkas, att landsting vid övertagande av äldre sjukhus från stad, som ingår i landstingsområdet och vilken sålunda befrias från direkt ansvar för epidemisjukhusväsendet, kan komma att erlägga en lösesumma, som understiger byggnadskostnaden, torde böra föreskrivas,

att för nu angivna fall statsbidraget icke må överstiga hälften av lösesumman. Däremot torde icke, på sätt ifråga om tuberkulossjukvårdsanstalterna stadgats, någon inskränkning böra ske med hänsyn till befolkningsantalet inom vederbörande epidemidistrikt. De dryga kostnader, som i varje fall ankomma på distrikten, torde nämligen lämna tillräckliga garantier för att sjukhusens storlek icke komma att överskrida det föreliggande behovet.

I fråga om de närmare villkoren för åtnjutande av statsbidrag av ifrågavarande slag torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att därutinnan meddela nödiga föreskrifter.

För bedömande av statsverkets kostnader till följd av de nu föreslagna statsbidragen tillåter jag mig återgiva följande av medicinalstyrelsen lämnade uppgifter, därvid dock är att märka, att de anförda siffrorna äro approximativa.

Anläggningskostnaderna för inom riket befintliga, år 1912 färdiga epidemisjukhus beräknas till omkring 8,000,000 kronor, därav dock å inventarier belöpa omkring 700,000 kronor. Bortses från epidemisjukhusen i sådana städer, som icke tillhöra landsting, skulle återstå omkring 5,000,000 kronor. Under åren 1913—1918 uppförda epidemisjukhus inom landstingsområdena beräknas hava betingat en anläggningskostnad av omkring 1,000,000 kronor. För närvarande pågår uppförande av nya epidemisjukhus i Stockholms län samt i Göteborgs och Bohus län. I sistnämnda län äro fem sjukhus planerade för en beräknad kostnad av omkring 800,000 kronor. Beträffande Stockholms län äro epidemisjukhus i Södertälje och Norrtälje under byggnad och flera äro planerade, och torde kostnaderna härför bliva högst betydande. Jämväl i andra län föreligga förslag till nya byggnader. Att märka är emellertid, att åtskilliga av de befintliga epidemisjukhusen icke tillhöra landstingen eller komma att av dem inlösas. Å andra sidan måste antalet epidemisjukhus inom riket i avsevärd grad ökas för att motsvara epidemilagens krav, att varje epidemidistrikt skall äga tillgång till erforderligt antal platser på särskilt anordnade sjukhus. Endast ett mindre antal landsting har nämligen tagit epidemisjukvården om hand, och bland dessa hava några ännu endast hunnit göra början. I ett flertal landstingsområden lära knappast några sjukhus för landsbygden finnas. Med hänsyn härtill torde icke vara möjligt att för närvarande beräkna ens till närmelsevis kostnaderna för statsverkets vidkommande för anläggandet av samtliga erforderliga sjukhus i riket.

Beträffande därefter frågan om storleken av det för ifrågavarande

ändamål erforderliga anslaget, så torde detta anslag, vilket till en början synes böra erhålla förslagsanslags natur, i brist på tillförlitliga beräkningar för år 1921 kunna bestämmas till det i statsverkspropositionen upptagna beloppet 2,000,000 kronor.

Statsbidrag
till driftkost-
naderna vid
epidemi-
sjukhus.
Medicinal-
styrelsen.

I fråga om statsbidrag till driftkostnader vid epidemisjukhus har medicinalstyrelsen föreslagit, att dylikt bidrag må utgå beträffande sådana sjukhus, som avses i 18 § första stycket i epidemilagen. Såsom villkor härför föreslår medicinalstyrelsen, beträffande sjukhus, som tillhör epidemidistrikt, innefattande landsbygd, att distriktet skall hava tilldelats statsbidrag för sjukhusets uppförande, inrättande eller inlösen, samt, beträffande annat epidemisjukhus, att sjukhuset skall vara godkänt av medicinalstyrelsen, som därvid fastställer det antal sjuksängar, som kan anses motsvara normal beläggning av sjukhuset. Dessutom skulle såsom villkor gälla, att epidemisjukhuset väl underhålls och att god sjukvård beredes åt å sjukhuset intagna sjuka. Medicinalstyrelsen föreslår vidare, att bidraget skall utgå med hälften av kostnaderna per underhållsdag, dock högst med 3 kronor för underhållsdag för kostnadsfritt vårdade sjuka. Statsbidraget skulle emellertid ej utgå för flera sängplatser per dag än det av medicinalstyrelsen fastställda antalet sängar, som motsvarar normal beläggning av sjukhuset.

Departements-
chefen.

Statsbidrag till driftkostnaden bör givetvis icke utgå till andra sjukhus än sådana, som avses i epidemilagen och som förvaltas enligt bestämmelserna i denna lag. Endast med avseende på dessa epidemisjukhus har man garanti för att de drivas på ett tillfredsställande sätt och stå under vederbörande sjukvårdsmyndighets fulla inspektion. Däremot synes icke anledning föreligga att i förevarande hänseende undantaga städer, som bilda eget distrikt. En sådan inskränkning torde ej heller överensstämma med statsmakternas uttalande i ämnet föregående år.

Beträffande de av styrelsen föreslagna allmänna villkoren för statsbidragets åtnjutande synes en ändring påkallad. Det torde nämligen kunna tänkas, att ett landsting för visst fall kan finna lämpligast att för tillgodoseende av behovet av sjukplatser inom distriktet förhyra ett redan befintligt sjukhus. Något hinder för anlåtande av en dylik utväg läser icke förefinnas. Enligt styrelsens förslag skulle landstinget emellertid för nu angivna fall vara uteslutet från statsbidrag till sjukhusets drift. En sådan inskränkning finner jag ej motiverad. Den allmänna förutsättningen för att epidemisjukhus, som förvaltas enligt bestämmelserna i epidemilagen, skall kunna tilldelas driftbidrag, synes därför allenast böra vara, att sjukhuset blivit av medicinalstyrelsen godkänt.

I fråga om grunderna för driftbidragets utgående uppställa sig huvudsakligen två alternativ, i det bidraget kan ställas i relation antingen till antalet ordinarie sjukplatser eller ock till antalet underhållsdagar under året. Bidragets beräknande per underhållsdag synes emellertid bäst ägnat att utjämna de kostnader, som kunna ådragas ett distrikt genom ovanligt stor sjuklighet med därav följande stark beläggning, och överensstämmer jämväl med grunderna för driftbidragen till vissa andra sjukvårdsanstalter och vanförestalterna.

Enligt medicinalstyrelsens förslag skulle, såsom nämnts, driftbidraget utgå med hälften av underhållskostnaden per dag, dock med högst 3 kronor. Anledningen till att visst maximum uppställts är att söka i de stora olikheter, som förefinnas beträffande driftkostnaderna för olika sjukhus.

Det må i detta sammanhang meddelas, att, enligt vad jag från medicinalstyrelsen inhämtat, kostnaden per underhållsdag å epidemisjukhusen under år 1912 i medeltal för hela riket utgjorde 2 kronor 94 öre. År 1918 hade nämnda kostnad stigit till 5 kronor 90 öre. Antalet underhållsdagar var sistnämnda år 764,169, och uppgingo sammanlagda driftutgifterna (nybyggnader och större reparationer däri icke inräknade) till 4,540,601 kronor.

I nu berörda avseende vill jag ifrågasätta en jämkning i styrelsens förslag. Enligt gällande grunder för statsbidrag till driftkostnaderna vid tuberkulossjukvårdsanstalterna utgår dylikt bidrag med visst belopp för underhållsdag. En ändring i sådan riktning har jämväl av riksdagen föregående år ifrågasatts beträffande statsbidrag till vanförestalterna, där för närvarande bidragen utgå i förhållande till anstalternas driftkostnader. Givetvis möter det ock avsevärda svårigheter att få en tillförlitlig utredning rörande driftkostnadernas storlek vid de olika anstalterna. Jag anser därför lämpligast, att statsbidraget jämväl i förevarande fall fastställas till visst belopp, och torde detta i överensstämmelse med vad som gäller i avseende å tuberkulossjukvårdsanstalterna böra bestämmas till 2 kronor. De betydande utgifter, som statsverket i varje fall får vidkännas för ifrågavarande ändamål, torde tala för att ej gå längre än vad nu föreslagits.

Statsbidrag synes böra utgå endast för kostnadsfritt vårdade patienter och endast för det antal underhållsdagar, som faller inom sjukhusets normala beläggning. Sistnämnda begränsning torde vara motiverad för att en icke önskvärd överbeläggning skall uppmuntras och tillkomsten av tillräckligt antal epidemisjukhus därigenom motverkas.

Prövningen av ansökningen om statsbidrag till driftkostnaderna vid epidemisjukhusen torde kunna uppdragas åt medicinalstyrelsen.

Det torde vara av betydelse, att de av mig nu förordade grunderna för statens ifrågavarande bidrag snarast möjligt vinna tillämpning, enär därigenom landstingens beredvillighet att utan dröjsmål övertaga epidemisjukvården säkerligen kommer att gynnsamt påverkas. Då emellertid någon retroaktiv tillämpning icke synes böra ifrågakomma, torde tidpunkten för bestämmelsernas ikraftträdande lämpligen kunna sättas till den 1 juli innevarande år.

Beträffande de kostnader för statsverket, som skulle föranledas av mitt förslag, ber jag få framhålla följande.

Om man utgår från de ovan anförda uppgifterna för år 1918 — och någon mera avsevärd avvikelse torde icke föreligga — skulle antalet underhållsdagar vid epidemisjukhusen i riket per år för närvarande uppgå till omkring 764,169. Därest statsbidrag à 2 kronor per underhållsdag utginge till samtliga sjukhusen, bleve detta alltså ett belopp av i runt tal 1,500,000 kronor. Emellertid torde ett flertal sjukhus inom landstingsområdena vara av den art, att de väl knappast komma att av landstingen övertagas, varjämte det även kan antagas komma att dröja åtskillig tid, innan alla övriga sjukhusen övertagits av landstingen. För den närmaste tiden komma statens utgifter i förenämnda hänseende därför säkerligen att betydligt understiga nyssnämnda belopp; huru mycket är emellertid omöjligt att nu mera bestämt angiva. När antalet sjukhus i riket blivit så stort, att det motsvarar åtminstone 1 sjuksäng per 1,000 invånare å landsbygd och 2 sjuksängar per 1,000 invånare i stad, kan enligt vad medicinalstyrelsen meddelat hela antalet sjuksängar beräknas för städernas befolkning till 3,400 och för landsbygdens befolkning till 4,200 eller tillsammans 7,600 sängar. Vid full beläggning hela året om motsvarar detta ett antal underhållsdagar av 2,774,000. Med ett statsbidrag av 2 kronor per underhållsdag skulle statsbidraget per år komma att utgå med omkring 5,500,000 kronor. Då emellertid för en del städer 3 sjuksängar per 1,000 invånare och för åtskilliga tätt bebyggda samhällen å landet 2 sjuksängar per 1,000 invånare äro erforderliga, medför detta, i den mån dessa siffror förverkligas, en ökad kostnad, vars storlek dock för närvarande icke kan med någon grad av säkerhet bestämmas.

Vad slutligen angår det för ifrågavarande ändamål erforderliga anslaget för år 1921, så torde någon anledning icke föreligga att ifrågasätta ändring i det i statsverkspropositionen beräknade beloppet. Jag utgår då emellertid ifrån, att ifrågavarande bidrag komma att utbetalas

halvårsvis i efterskott, vilket torde vara den lämpligaste anordningen. Anslaget för år 1921 skulle alltså avses för bestridande av statsbidrag, som belöpa på tiden 1 juli 1920—1 juli 1921.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departement-
chefens
hemställan.

att, med godkännande av de i statsrådsprotokollet angivna grunder för statsbidrag till epidemisjukvården, under riksstatens femte huvudtitel på extra stat för år 1921 anvisa

dels till statsbidrag för uppförande, inrättande eller inlösen av epidemisjukhus ett förslagsanslag av 2,000,000 kronor;

dels ock till statsbidrag för driften av sådana sjukhus ett förslagsanslag av 600,000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skulle avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Gunnar Corin.
